

HISTORICAL-ARCHAEOLOGICAL COLLECTION Is. 24

ГІСТАРЫЧНА-АРХЕАЛАГІЧНЫ
БОРИСОВ ЗБОРНИК

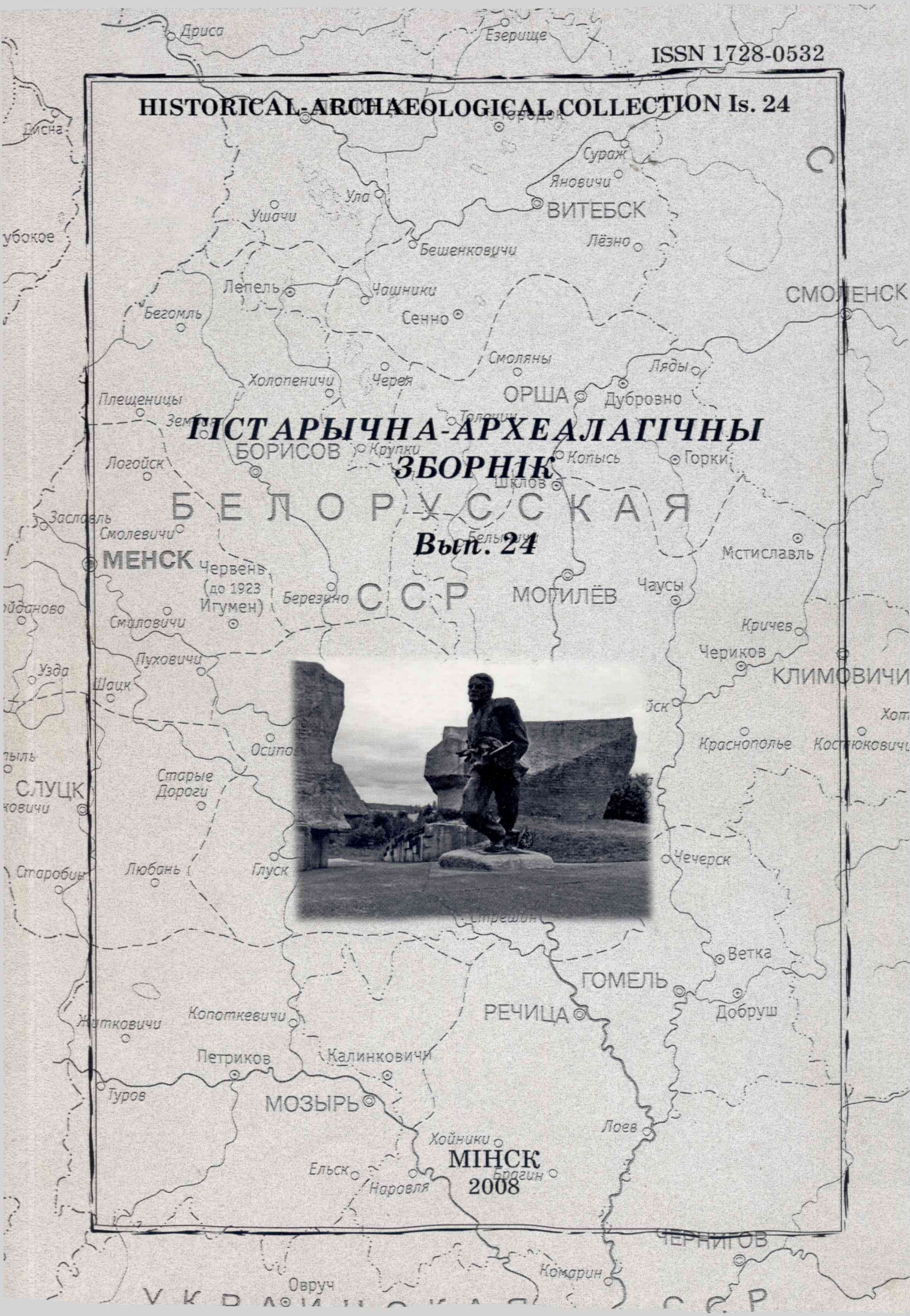
БЕЛОРУССКАЯ

Вып. 24

ССР

МІНСК
2008

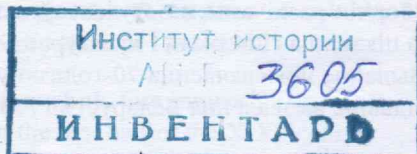

ІНСТЫТУТ ГІСТОРЫІ
НАЦЫЯНАЛЬНАЯ АКАДЭМІЯ НАВУК БЕЛАРУСІ

**ГІСТАРЫЧНА-АРХЕАЛАГІЧНЫ
ЗБОРНІК**

Вып. 24

Мінск

ДНУ “Інстытут гісторыі НАН Беларусі”

2008

УДК [940 + 902/904 (4)] (082)
ББК 63. 48(4) + 63. 3(0)2 ++ 63. 3(0)4
Г516

Першы нумар зборніка выйшаў у 1927 г., выданне адноўлена ў 1993 г.

Рэдакцыйная калегія:

А.А. Каваленя, докт. гістар. навук (галоўны рэдактар), В.В. Даніловіч, канд. гістар. навук (нам. галоўнага рэдактара), М.Г. Жылінскі, канд. гістар. навук, Л.Я. Землякоў, докт. пед. навук, А.В. Іоў, канд. гістар. навук (нам. адказнага сакратара), А.Г. Калечыц, докт. гістар. навук, Г.У. Карзэнка, докт. гістар. навук, М.П. Касцюк, акадэмік, М.М. Крывальцэвіч, канд. гістар. навук, А.М. Літвін, докт. гістар. навук, В.М. Ляўко, докт. гістар. навук, С.Я. Рассадзін, докт. гістар. навук, М.У. Смяховіч, канд. гістар. навук (адказны сакратар)

Рэдакцыйна-выдавецкая група

Я.П. Бязлепкін, К.Д. Ганчарэнка, А.В. Іоў, М.У. Смяховіч (кіраўнік), В.М. Цемушаў

Рэцэнзенты:

докт. гістар. навук, дацэнт Г.У. Карзэнка
докт. гістар. навук, прафесар А.М. Літвін
докт. гістар. навук В.М. Ляўко

Г516 Гістарычна-археалагічны зборнік. Вып. 24. — Мінск: Інстытут гісторыі НАН Беларусі, 2008. — 265 с., іл. — Бібліяграфія ў канцы артыкулаў. Рэз. на рус., бел., англ. мовах

ISBN 978-985-67-69-27-9

Інстытут гісторыі Нацыянальнай акадэміі навук Беларусі працягвае выданне “Гістарычна-археалагічнага зборніка”. У гэтым выпуску змешчаны артыкулы гісторыкаў і археолагаў нашай краіны, прысвечаныя актуальным праблемам айчынай гісторыі і метадалогіі гістарычных даследаванняў. Таксама друкуюцца матэрыялы, якія ўтрымліваюць вынікі навуковых даследаванняў супрацоўнікаў Інстытута гісторыі за 2008 г.

Зборнік разлічаны на студэнтаў, аспірантаў, прафесійных гісторыкаў, шырокія колы грамадскасці, тых, хто цікавіцца гісторыяй і культурай Беларусі.

Выданне прысвячаецца 70-годдзю ўз’яднання беларускага народа ў адзінай нацыянальнай дзяржаве і 65-й гадавіне вызвалення Беларусі ад германскіх захопнікаў.

У афармленні вокладкі выкарыстаны фотаздымак мемарыяльнага комплексу “Прарыў” ва Ушацкім раёне Віцебскай вобласці, створаны ў 1974 г. (скульптар А. Анікейчык, архітэктары Ю. Градаў, Л. Левін) у гонар легендарнага прарыву германскай блакады беларускімі партызанамі ў красавіку – маі 1944 г. у ходзе Полацка-Лепельскай бітвы, на месцы баёў паміж вёскамі Новае Сяло, Пліна і Паперына.

© Калектыў аўтараў

© Афармленне: Інстытут гісторыі
НАН Беларусі

© Афармленне вокладкі: В.М. Цемушаў

ISBN 978-985-67-69-27-9

Аляксандр Каваленя. Даследаванні навукоўцаў Інстытута гісторыі – на ўзровень патрабаванняў часу

6

Alexander Kovalenja. Researches by historians from the Institute of History – conforming present demands

6

ГІСТОРЫЯ

Святлана Кудраўцава. Да пытання аб падабенстве і адрозненні заходне- і ўсходнееўрапейскага варыянтаў язычніцтва

16

Sviatlana Kudraucava. To the question on similarity and distinction of the West and East European variants of paganism

16

Віктар Пілецкі. Аб удзеле жрэцтва ў выхаванні і палітычным жыцці насельніцтва Беларусі (VI – XI стст.)

22

Victor Piletsky. To the participation of priests in educational and political life of the population of Belarus (VI – XI centuries)

22

Дзяніс Дук. Полацк у сістэме станаўлення і развіцця сацыятаграфічнай структуры старажытнарускіх гарадоў IX – XIII стст.

27

Dzianis Duk. Polotsk in the system of formation and development of sociotopographic structure of Ancient Russia towns in 9–13 centuries

27

Іна Калечыц. Азбучныя эпіграфемы XII – XIV стст. на тэрыторыі Беларусі

35

Ina Kalechits. Alphabet inscriptions of XII – XIV centuries on the territory of Belarus

35

Уладзімір Тугай, Уладзімір Грыгор’еў. Яцвягі: да пытання этнічнай прыналежнасці

41

Vladimir Tugay, Vladimir Grigoryev. The Jatwiagi: to a problem of their ethnicity

41

Яраслаў Звяруга. З гісторыі Старога і Новага Мядзелаў – мястэчак Ашмянскага павета Віленскага ваяводства

47

Yaraslau Zviaruha. To the history of Old Miadziel and New Miadziel – the small towns of Ashmiany district (paviet) in Vilnia province

47

Валянцін Голубеў. Абшчынныя інстытуты ў дзяржаўных уладаннях захаду і цэнтра Беларусі ў першай палове XVI ст.

52

Valiantsin Holubeu. Communal rural institutes in state possession of the west and the centre of Belarus in the first half of XVI century

52

Валянцін Голубеў. Сельская грамада ў дзяржаўных уладаннях захаду і цэнтра Беларусі пасля аграрнай рэформы (сярэдзіна XVI – першая палова XVII стст.)

59

Valiantsin Holubeu. Rural community in state possession of the west and the centre of Belarus after the agrarian reform (the middle of XVI – first half of XVII centuries)

59

Іван Сацукевіч. Назвы прадмесцяў і ўрочышчаў Мінска ў 1793 – 1917 гадах

66

Ivan Satsukevich. The names of suburbs and farms of Minsk in 1793–1917

66

Віктар Яковчук. Пожарная служба Беларусі в первой половине XIX века

70

Viktor Yakovchuk. Fire engineering service in Belarus in the first half of the XIXth century

70

Николай Клепиков. Сохранение памятников старины на Минщине в XIX – начале XX столетий

74

Mikalaj Klepikov. The preservation of the heritage of the Minsk region of the 19th and early 20th centuries

74

Андрей Ганчар. Попытка введения русского языка в римско-католическое богослужение в Гродненской губернии (вторая половина XIX века)

79

Andrej Hanchar. Attempt of introduction of the Russian language to Catholic divine service in the Grodno province (the second half of XIX century)

79

Андрей Ганчар. Организация римско-католических крестовых ходов в Беларуси (второй половины XIX – начало XX вв.)	83	Andrej Hanchar. The organization of Catholic religious processions in Belarus (second half XIX - the beginning of XX centuries)	83
Ольга Матусевич. Белорусские политические партии II Речи Посполитой в польской межвоенной историографии	90	Volha Matusevich. The Belarusian political parties of the Second Rzeczpospolita in the Polish interwarhistoriography	90
Вячеслав Данилович. Молодежь в социально-экономической жизни Советской Социалистической Республики Беларусь на начальном этапе новой экономической политики	94	Viachaslau Danilovich. The youth in social and economic life of the Soviet Socialist Republic of Belarus on the beginning stage of the New Economic Policy	94
Ксенія Разуванова. Некаторыя аспекты ўзаемаадносін беларускага інстытута гаспадаркі і культуры з палітычнымі партыямі і грамадскімі арганізацыямі Заходняй Беларусі ў 1926 – 1936 гг.	101	Kseniya Razuvanova. Some aspects of relationship of the Belarusian Institute of Economy and Culture with political parties and public organizations of Western Belarus in 1926—1936	101
Ирина Воронкова. Белорусы и уроженцы Беларуси в военном конфликте на китайско-восточной железной дороге (1929 г.)	109	Iryna Varankova. The role of belarusians and belarusian natives in military conflicts on the china-eastern railway (1929)	109
Ирина Жилинская. Англо-советские экономические отношения в период мирового экономического кризиса 1929 – 1933 гг.	116	Irina Zhylinskaya. Anglo-Soviet economic relation during the period of the World Economic Crisis of 1929 – 1933	116
Виталий Кривуть. Союз работы для государства – легион молодых на территории Западной Беларуси (1931 – 1938 гг.)	128	Vitaly Kryvuts. The Union of the Work for State – Legion of Young on the territory of Western Belarus (1930 – 1938)	128
Яраслаў Бязлепкін. Перыядызацыя англа-амерыканскай гістарыяграфіі гісторыі Беларусі перыяду Другой сусветнай вайны	132	Yaraslau Biazlepkin. The periodization of the English-American historiography of the history of Belarus during the Second World war	132
Анатоль Вялікі. Уз’яднанне. Вераснёўскія падзеі 1939 года на старонках савецкіх газет	138	Anatol Vjaliki. Reunion. September events during 1939 in pages Soviet newspapers	138
Павел Жданович. Боевые действия войск 21-й армии на территории Беларуси летом 1941 года	142	Pavel Zhdanovich. The summer combat activities of the 21th Army’s troops on the territory of Belarus in 1941	142
Дмитрий Дьяков. Участие 1-й воздушной армии в первом этапе белорусской наступательной операции «Багратион» 23 июня – 4 июля 1944 г.	152	Dmitry Diakov. The participation of 1st Air Army during the first stage of the Belarusian offensive operation “Bagration” June, 23 – July, 4 1944	152
Александра Тимонова. Штрихи к портрету белорусского крестьянства (по материалам регистрационных списков репатриированных советских граждан: январь – май 1945 года)	157	Aleksandra Timonova. New strokes for the portrait of Belarusian peasantry (based on registrational list of soviet repatriates, January – May, 1945)	157
Эдмунд Ярмусик. Возрождение римско-католической церкви в Беларуси во второй половине 1980-х – начале 1990-х годов	163	Edmund Yarmusik. The renaissance of catholic church in Belarus in the second half of 1980’s – the beginning of 1990’s	163
Ирина Дмитрук. Трудоустройство учащейся и студенческой молодежи в свободное от учебы время	171	Iryna Dzmitruk. Employment of school children and students in after-school hours	171

Ирина Дмитрук. Социальное обустройство детей-сирот в Республике Беларусь (1991–2000 гг.)	177	Iryna Dzmitruk. Social arrangement of children-orphan in the Republic of Belarus (1991–2000)	177
Татьяна Будзянкова. Даследаванне прафесійнай мастацкай культуры Беларусі 1991–2005 гг.: асноўныя накірункі і дасягненні	186	Tatiana Budenkova. Study of the professional artistic culture of Belarus 1991–2005: main trends and achievements	186
Сергей Савик. Организационные структуры создания и развития системы подготовки офицерских кадров для Вооруженных Сил Республики Беларусь на современном этапе	190	Sergey Savik. Organizational structures of creation and development of system of preparation of the officer staff for armed forces of the Belarus at the present stage	190
Марат Жилинский. Об итогах выполнения государственной комплексной программы научных исследований «История белорусской нации, государственности и культуры» за 2008 год	195	Marat Zhyliniski. About fulfillment of state complex program of the scientific research “The history of the Belarusian Nation, Statehood and Culture” for 2008	195
Марат Жилинский, Любовь Соболева. Диссертации, защищенные в государственном научном учреждении «Институт истории НАН Беларуси» в 2008 г.	218	Marat Zhyliniski, Liubou Sobaleva. Thesis, defended in state scientific establishment «the institute of history of the national academy of sciences of belarus» in 2008	218

МЕТАДАЛОГІЯ ГІСТОРЫІ

Николай Смахович. Теоретико-методологические основы исторического исследования (на примере западной историографии второй половины XX века)	223	Mikalaj Smiakhovich. Theoretical and methodological basis of the historical research (by example of the Western Historiography in the second half of 20th century)	223
Мікалай Смяховіч. Станаўленне сістэмна-аналітычнай гісторыі ў беларускай гістарыяграфіі 10-20-х гг. XX стагоддзя	230	Mikalaj Smiakhovich. Formation of system and analytical history in the Belarusian historiography of 1910-1920th	230

АРХЕАЛОГІЯ

Александр Кушнярэвіч. Гісторыя вывучэння культавага дойлідства Беларусі XI – XIV стст. ленінградскімі археолагамі	236	Alexandr Kushniarevich. The history of the study of church architecture of XI-XIV centuries by Leningrad archaeologists	236
Тамара Габрусь. Апантаны архітэктурнай археалогіі	242	Tamara Gabrus. Obsessed by architectural archaeology	242
Леанід Калядзінскі. Капыль–2007: вынікі палявых даследаванняў	246	Leonid Koledinskiy. Kopyl – 2007: the results of the field research	246

ХРОНІКА

Хронология важнейших событий государственного научного учреждения «Институт истории Национальной академии наук Беларуси» в 2008 году	257	Chronology of the major events of the state scientific institution «The Institute of History of the National Academy of Sciences of Belarus» in 2008	257
Издания государственного научного учреждения «Институт истории Национальной академии наук Беларуси» в 2008 году	260	Publications of the state scientific institution «The Institute of History of the National Academy of Sciences of Belarus» in 2008	260
Скарачэнні	264	Abbreviations	264

Навуковае выданне
Гістарычна-археалагічны зборнік
Вып. 24

На беларускай і рускай мовах

Научное издание
Историко-археологический сборник
Вып. 24

На русском и белорусском языках

Падпісана ў друк з гатовых дыяпазітываў заказчыка 04.06.2009 г. Фармат 60×84 1/8. Бумага афсетная.
Гарнітура Таймс. Ум. друк. арк. 29,76. Ум. фарб.-адб. 30,69. Тыраж 200 экз. Заказ 291.

ДНУ “Інстытуі гісторыі НАН Беларусі” ЛІ № 02330/0133318 ад 09.06.2004 г.
Вул. Акадэмічная, 1, 220072, г. Мінск.

Надрукавана ў РУП “Выдавецкі дом “Беларуская навука”
ЛІ № 02330/0494405 ад 27.03.2009 г.
Вул. Ф. Скарыны, 40, 220141, г. Мінск.

